

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Váczi körút 23

hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap,

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Félévre 4 » —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

Pártéletünk és a zsidóság. Irta: Ugyanaz. — »Szímchesz Tajra.« Haber Samutól. — A korfui vérvádról . . . — A tápió-szelei rabbi és az ő hitközsége. Irta: Szabolcsi Miksa. — Az osztrák képviselőházról. — Anthologia a zsidó klasszikus költőkből. Irja: Makai Emil. — Este. (Vers). Kiss Arnoldtól. Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1891. október 25) 5652 Tisri hó (30 napos) 23-ika. Szimhasz-Tóra ünnepe. Hétfő 24-ike. Kedd 25-ike. Szerda 26-ika. Csütörtök 27-ike. Péntek 28-ika. Szombat 29-ike. Muszaf előtt bejelentik az ujhódat (mevorchin hachódes). Hetiszidra: Berésisz. — Haftorah: »Mochor chódes.«

Pártéletünk és a zsidóság.*)

A zsidóság még akkor sem csinál felekezeti politikát, ha a politikai eseményeket azon szempontból itéli meg, mennyiben kedveznek azok jogi és társadalmi helyzetének. Csak azok a felekezetek csinálhatnak felekezeti politikát, melyek teljes és társadalmi elismertetést vívtak ki maguknak, de ezzel az eredménnyel meg nem elégedve, oda törekednek, hogy a felekezeti politika a politikai életbe is bevitessék és maguknak a többi felekezet rovására túlsúlyt akarnak biztosítani.

Amíg a hazai protestantizmus azért küzdött, hogy az uralkodó katholicizmussal egyenlő helyzetet teremtsen magának, nem felekezeti politikát folytatott. Amíg a katholicizmus Angliában azért harcolt, hogy az uralkodó protestantizmussal egyenlő jogállást vívjon ki magának, nem üzött felekezeti politikát. Felekezeti politikát csak az a hitfelekezet csinál, mely több jogot, több hatalmat, több befolyást követel ma-

gának, mint a többi; nem csinálhat tehát a szerény, alárendelt helyzetben levő zsidóság, melynek minden vágya, összes törekvése csak annyi, hogy a többi felekezettel egyenlő színvonalra emelkedhessék.

A felekezeti politika harcz a jogtalan túlsúlyért, a zsidóság harca — harcz az egyenlő jogért. A felekezeti politika küzdelem a nélkülözhető hatalmi pompáért, a zsidóság küzdelme küzdelem a nélkülözhetetlen létminimumért. A felekezeti politika gyökere a tulhajtott önzés és igazolni csak a vallási fanatizmus tudja, a zsidóság törekvéseinek gyökere jogos önzés és e törekvések igazságát a demokraczia magasabb szempontja is igazolja.

A demokraczia és a zsidóság érdeke, mindaddig míg a zsidóság a többi felekezettel egy polczra felemelkedni nem tud, szoros összefüggésben van. A zsidóság mai helyzete a valódi demokraczia elvének súlyos megsértése és a zsidóság, midőn e helyzeten változtatni akar, nemcsak önmagáért, hanem a demokracziáért is sikra száll. Aki nem azért vallja magát demokratának, mert ezen az alapon szép frázisokat lehet mondani, az be fogja vallani, hogy ma a demokracziának alig van nagyobb aktu-

*) Öszintén örvendünk, hogy a jeles politikus, ki közel egy év óta távol tartotta magát lapunktól, ismét felkeresi azt cikkeivel, melyek mindig tartalmasak, a szöveget mindig a fejten találók. Régibb olvasóink bizonyára szívesen emlékeznek még a cikkekre, melyeket »Ugyanaz« az előző években e lapokban közzétett.

A szerk.

alis feladata, mint a zsidóság sorsának megajaitása.

A nivellirozás jogos, de nehéz munkájában az a helyes sorrend, hogy először a legigaztalanabb különbségeket kell megszüntetni és fokozatosan kell áttérni a kisebb igaztalan-ságok kiegyenlítésére. Az arisztokraczia és a polgári osztály közt sokkal kisebb már ma a különbség, mint a keresztény társadalom ariszto-kraciája és a zsidóság között. A polgári származású ember az arisztokratához képest könnyebben érvényesülhet, mint a zsidó a ke- resztény származásához viszonyítva. A komoly demokracziának első, legégetőbb feladata tehát megszüntetni a keresztény származás ariszto-kraciáját.

Politikai életünkben utóbbi időben bizonyos forrongás észlelhető. E forrongás első nyilvánulása Ugron Gábor pártalakítási vállalkozása volt, most pedig egy régibb pártunk, a mérsékelt ellenzék rekonstruálja magát »nemzeti párt« cím alatt. A pártok maguk is érzik a mai helyzet ferdeségét és azon változtatni igyek- senek. De törekvésük sikerre nem fog vezetni, a mai pártalakulás ferdeségei az evolucziók által orvosoltatni nem fognak. A jelenlegi hely-

zet mellett úgy állunk, hogy minden pártnak egyforma joga van magát demokratának vallani és e nevet minden párt nem érdemli meg. Po- litikai életünk rákfenéje, hogy a pártalakulás nem társadalmi kérdések alapján történik, ha- nem a pártokat a különböző közjogi felfogás választja el egymástól. Radikálisok, konzervati- vek, reakcionáriusok, liberálisok egy táborban megférnek egymás mellett a közös közjogi fel- fogás által kapcsolva össze. Minden pártban vannak retrograd elemek, melyek a párt egé- szének liberális irányu működését meggyengi- tik, vagy meggátolják. A haladás és a maradi- ság emberei nem nyílt sikon szervezett sere- gekben ütköznek össze egymással, közöttük a harc titkon, a társadalom szeméi elől elrejtve, a klubokban folyik. A helyzet tehát ma az, hogy csak liberális egyének találhatók parla- mentünkben; párt, mely a maga egészében li- berális volna, nincs. Az a geniális férfiú, aki a rekonstruált nemzeti párt élén áll, minden gya- nusítás dacára kétségtelenül liberális. Megmu- tatta azt az elkeresztelési harcban, midőn Szilágyi Dezső famózus »történeli liberalizmusá- val« szemben a vallásszabadság javára szállott sikra imponáló szellemi erejével. De a párt,

„S-mchesz Tajre.“

— A kisvárosi életből. —

A lombos sátor barátságos ölében megfakad a gyermek öröm csörgedező forrása. Az ékességes nemzeti színű papírlánczok összefutó iveri, a függő gyöngyös ko- sarkák folyandárja, a sás-, zöld nád- vagy törpe fenyü- galy-tető ezernyi levele megzizzen a nagy kaczagástól. A sarokbeli kis polczon büszkélkedő pálmaág kardos élei, a gyűrűbe fogott myrtusgaly meg fűzfalomb mintha ösz- szesűgva sóhajtának: oh lejárt már ez évre ami világunk! mintha a buksi apróság mind azon jubilálna, hogy immár — ha az édes apának a templomból való megtérte előtt akar reggelizni — nem kell korán kelnie, hogy meghajt- hassa a pálmagallyt keletnek, nyugatnak, északnak, délnek ég és a föld felé...

Szabadabb a vásár. Most már vidáman roppanhat a dió, mandula, mogyoró csontos héja is és omolhat a mákfej aczélszürke gyöngye: — nincsen abban »jancsi«, csuszó-mászó féreg.

Az apróság él a megújított egészségügyi szaba- dalommal, hogy csupa tejes hab a szája szegélye. A ki- sebbek össze is kapaszkodnak a nagy zsákmányon s olyan visitást csapnak belőle, hogy a papa, mama, nagymama

meg a pesztonka halálra ijedve rohannak a sátorba. Aztán megosztozkodnak a háborúságos gyermeknépségen s kiki munkába veszi a magáét.

Könnyen megjuhászodnak. A legkisebbet a pesztonka odaülteti az uratlan maradt jószágba. A többi három megbékül a szép zászló reményében, amelylyel majd ékesebbé teszi a tóra ünnepet. A kis Száli csak éppen az ünneplő ru- ruháját köti ki melléje, az iskolába járó Mozsi a nem- zeti színt meg a hat águ »mógen dóvid« csillagot (ebből tüntető lesz, a Kossuth nótára rá is gyújtott nyomban) és a Náci gyerek az aranyos papirost, (no ez meg a bankárnak készül!) ezüst csillagokkal.

Hát persze, hogy minden ígéretet megkaptak és ráadásul még biztatást is a chevregabenak vastag, szines viaszgyertyában megnyilatkozó jóvoltára.

Hanem hát a Náci gyerek nagy imposztor: föl- ugrik az édes anyja mellől és kereken kinyilatkoztatja, amit a játszópajtásaitól tanult, hogy: »a zsidó a »majd«-ra nem ád«. Ennélfogva neki vagy nyomban csinálja meg apa az »ászlót«, vagy pedig ő mind megeszi a diót, mogyorót, mandulát és mákot és aztán beteg lesz.

A kis Száli kész a kontrázásra:

— Idenis, papa, én is medeszem és beted lesz. Már pedig ezt nem engedi a papa; hanem maga is

mely mögötte áll, nem egy kételet enged meg liberalizmusának tisztasága tekintetében.

A demokraczia és így a zsidóság szempontjából pártéletünk újabb evolúciói tehát teljesen közönbösek. Aki tehát a közelgő választások alatt arra ösztönzi a zsidókat, hogy tömegesen valamely párthoz csatlakozzanak, bűnös módon félre akarja őket vezetni. Ha volna párt, mely a maga egészében a tiszta demokracziát képviseli, senki sem vethetne követ a zsidóságra, ha tömegesen sorakoznék e párt zászlaja alá, mert a demokraczia győzelme a zsidóság létérdeke. A mai helyzet mellett minden zsidó választó közjogi meggyőződése szerint választhat a pártok között, de arra ügyelni tartozik, hogy e párt hívei közül csak azokat támogathatja, akik mint demokratikus érzésű egyéniségek ismeretesek.

Ugyanaz.

— A korfui vérvádról mind inkább foszlik a titkoszatos fátyol. Határozott vonalakban domborodik ki, az ismert mintákra dolgozó egész áldatlan masináció. Maga a görög kormány hivatalos lapja az »Ephemeris« veti a sötét titokra a legilletékesebb villágosságot, a minek folytán a heccsajtó — élén a német-

országi jámbor »Kreuzzeitung«-gal — avval kezdi fedezni az újabb vereséget, hogy a keleti lapok közléseit megbizhatlannak állítja. Mintha bizony nem éppen annak az ugynevezett keleti sajtónak egyes kinövéseiből az »Akropolis«-ból az »Aeon«-ból szedték volna annak idején minden anyagát ama kártyavárnak, mely egészen összeomlóban van. — Amit előző számunkban jelentettünk, hogy ebből az odiosus vérvádból kifolyólag újabb leleplezések várhatók, már is megvalósult. Az atheni »Ephemeris«, a görög kormány hivatalos lapja a most befejezett vizsgálatról újabb adatokat közöl, melyeket a »Voss. Ztg.« szerint a következőkben foglalunk össze: Kezdetben maga az igazságszolgáltatás is annyira rabja volt a vérvádra vonatkozó tévhitnek, hogy az új államügyész, aki a vizsgálatot befejezte, kénytelen volt a dolgot előlről kezdeni, mivel kitünt, hogy elődje abból a feltevésből indult ki, hogy *tényleg rituális gyilkosságról* van szó; kitünt továbbá, hogy az igazságügyi közegek azon terrorizmus hatása alatt cselekedtek, melyet a rajtuk kívül álló elvakult tömeg gyakorolt rájuk. Több tanu vallomása a megfélemlítésre vezethető vissza. A vizsgálat vezetése annyira az antiszemitizmus befolyása alatt állott — írja az »Ephemeris«, — hogy a jelenlegi vizsgálóbíró Kandiadis eredetileg szintén hitt a rituális gyilkosságban még pedig annyira, hogy Alexandriából az Egyiptomban történt hasonló természetű bűnügyek ira-

segédkezik a gyerekek kiöltöztetésében s mint valami üstökös csillag végig kanyarog velük az utcákon egészen a pókhasu papirkereskedőig.

Bizony nehezen esik a választás, hanem hát mégis csak megesik. Mindenik számára külön kell összegöngyölgetni a maga színes papirosát: majd bizony mire haza érnének még utóbb megváltoznék valamelyikük tulajdoni igénye.

Otthon hamarosan megkészi a liszt-pép, a pesztonkát az olló mián majd leszedik a lábáról s a Mózi lelkendezve hozza a majsztram szomszéd engedelmével a jégverem tetejéből kiszedett nádszálakat.

Az apa nyír, szabdál, komponál, utasításokat osztogat. A nagymama lánczot ragaszt, a pesztonka hántja a nádat. A gyerekek feszülten lesnek minden mozdulaton, hol az egyik, hol a másik tapsikol örömben, sőt a Szálíka tánczra perdül az alig billegő kis pubival, hogy föl ne kívánozzék az asztalra s tönkre ne tegye mind azt a sok szép gyönyörűséget.

És beválk minden kívánság, a gyermekek öröme szinte inspirálja az apa találékonyságát, mely az apróság szemében késő jövendőre is emlékezetes remeket teremt.

S a mamának is milyen jól esik a gyerekek elfoglaltsága! A konyhában azonközben elkészítheti a tartalmas

négyrétű »flódnit« a Szimchasz-Tóranak ezen, legalább is két napi éresre szoruló pompás »költemény«-ét; aláíthet az apróbb süteménynek, hogy mosolygó pirosra válják és a fonatos tésztába egész háborítlanul keverheti bele a mazsolát. Szimchasz-Tórákor aztán nagy meglepetéssel mondhatja: »terülj meg asztalkám«, hiszen egészen látatlanban készülden kerül oda, mi szem-szájnak ingere.

*

Meghozza a boldogságos estét a bucsuzkodó sátoros záróünnep (Semini Aczeresz). Dehogy várják, hogy csillag gyuljon a szemhatáron, mely jelentené a »ma« beteltét. Elég, hogy kifelé áll a biborban fürdőző napkirály szekerének rudja és zizegve leng száz meg száz papirzszó az utcákon; csillag helyett száz meg száz gyermek-arcz tüze ég; fényük helyett örömük sugárzik. És lefut a néha napján éhséget látó gyermek-arcz sápadtsága is, csakolyan elragadtatás vonul fel helyébe, minő a tanító urak kegyeltjeit előnti. Édes mindnyájuk öröme a tóra ünnepe.

Hárman-négyen, leány fiu vegyest, kapaszkodnak egy-egy atyába, kik a templom előtt csoportokba verődve egész zászlóerdőbe jutnak. S míg az öregek eltanakodnak a világ folyásán, a tóra-ajánlásokon (mechabed-sein) addig az apróság nagy tüzzel dicséri kiki a maga lobogója ékességét:

taik bekérte. De mégis felülkerekedett az igazság. Korfuból azt jelentik, hogy a *tellesek már megvannak*. Mindössze *beten* (valamennyi keresztény) közülük az egyik, Karidés János: hasonló büntelt miatt már büntetve volt. Keresztény tanukkal megállapították továbbá azt is, hogy a meggyilkolt Sarda Rubina 1883-ban zsidó szülőktől született Korfuban és halála napjáig ezeknél tartózkodott. A vizsgálat többi adatait és a gyanúsítottak neveit az idézett lap elhalgatja; annyi azonban bizonyos, hogy az igazságot most már a rendes mederben keresik és evvel a rágalmakról lerántották az utolsó leplet is, melyet a korfui zavargókkal egyetemben az antiszemita sajtó szőtt-font jobb ügysző méltó buzgalommal.

A tápió-szelei rabbi és az ő hitközsége.

— *Leleplezések.* —

„ Dr. Bloch reichsráthi képviselő azt állította ugyan, hogy tiszta lehetlenség, miszerint az ember, ki képes ilyeneket írni, tényleg mint rabbi működik zsidó községben, és ugyanezt mondta Friedland, itteni missionáriusnak is, ki őt a füzetekre figyelmeztette, kit még arról is biztosított, hogy nagyon hamar ki fog derülni, hogy őt (a missionáriust) azzal az állítással, hogy hivatalban lévő rabbi írta azokat, egyszerűen felültették, — én mindamellelt megkoczkáztatom a kérdést: létezik-e csakugyan Magyarországon rabbi, ki ilyeneket ír, és létezik-e csakugyan község, ki ilyen rabbit még tovább

— Hej csak már kigyulhatna a tetejében a gabe bácsi gyertyája is.

Aki élelmesebb gyerek akad, az bizony meginterpellálja az apját, hogy hát melyik is az a gabe.

No aztán meg is futamítja a nagy invazió az ezüstös szakállu öreget a szentelt csarnokokba.

De im a kántor hangja kihallatszik. Nagy pisze-géssel egyszerre megürül a templom előtti tér. Elfogódva özönlik a sokaság a tóra hajlokába. Az apák székein orgonasípok képében tűnnek fel a gyerekek. Suhogás támad a sok zászló lengéséből és odaszegeződik minden szem a gabe urak fényes kürtőjére, hogy ugyan mikor hajlanak le az imaszék fölé.

— Jön a gabe! — szinte végig surran a sóhaj a templom ölében. Ott kezdi felül a rasekol fiánál. Hajh, de boldog az, hogy neki olyan kurta az öröklét, de még a szélről állók is irigylésre méltók ám, mert egy jó szóval befolyásolhatják az osztó igazságot . . .

Aztán megnyílik a frigyszekrény. A község-gabek vastag égő gyertyákkal állanak az ajtaja elé. Szikrázik arany, ezüst drágakő. A kántor harsány hangon kiáltja:

— A világ világossága, az élelmőség hegyorma, a hirnév kutforrása, a bőkezűség fényes és ragyogó nevé fejedelme, a jámbor és szentséges rabbi Bernát, fia a

is megtart állásában? Ha lehetséges, ha való a hír, anélkül, hogy a magyar zsidóság e gyalázaton fellázadna, vagy anélkül, hogy tehetne ellene valamit: a sülyedésnek, a ziláltságnak és tehetetlenségnek mily szomorú képét tárja ez a világ elé!

Idézzük e sorokat dr. *Güdemann*, a bécsi zsidó hitközség főrabbijának rendelkezésünkre bocsájtott egy leveléből, melyet a pesti zsidó hitközség egyik vezér-férfiához intézett. A rabbi, kiről a levél szól: *Lichtenstein Ignác*; a község: *Tápió-Szele*; a füzetek: *Lichtenstein Ignác, tápió-szelei rabbinak keresztény hittérítő füzetei.*

Hogy nem hitték, nem hihették bécsi szomszédjaink a hirt, azt nagyon értjük. Páratlan a zsidók történetében, hogy rabbi, községében *tényleg működő* rabbi nyilvánosan a keresztény hittérítés szolgálatába álljon, neve alatt iratokat tegyen közzé, melyek az ősök hitének megtagadására, Jézus hitének felvételére szólítsák fel a zsidóságot. Hogy az a zsidó hitközség, melyben ez a rabbi „működik” mindezek után is megtartja ezt az embert rabbijának, oly halatlán valami és a zsidó valláserkölcsei állapotokon mutatkozó oly példátlan fekély, hogy azt tényleg elképzelni alig lehetséges, és mi is, és akárki más is, mikor legelőször hallanók a más országról, ismeretlen helységről, idegen emberekről szóló ilyen hirt, azt mondanók rá, mit dr. Bloch mondott az esetet vele ismertető hittérítőnek: félrevezették, bolonddá tették, mert ez lehetlenség!

Hogy a magyar zsidóság zilált állapota, rendezetlen volta, széthuzó elemei mellett tehetett-e volna

nagy tudásu, elfogyhatlan hírű rabbi Izsáknak — megtiszteltetik a tóra tisztességével.

És a világ világosságának, az élelmőség hegyormának stb. titulált rasekol általános figyelem mellett begyesen lépked fel az almemorra. A kántor az ölbe rakja csilingelő, bóbításfejű, aranycsengős, legnagyobb és legéke-sebb szentirást. Ugy dukál az, hogy a község feje görnyedjen a nagy tisztességnek alatta.

Aztán jó, kit a kántor sorba nevez: aranyzáju pásztor a Izrael nyájának; a hatalmas röptű sasnak titulált két métermázsás nagy traktéros; a népe zászlájává és kardjává előléptetett czingár uriszabó, s az imájával arkangyalok legyőzőjévé és jámborrrá kinevezett ritka látogatója a templomnak; mind egy szálig az ünnepi ajándék (nedove) mérvének megfelelő kacskaringós títullussal. Az, hogy »ros hanogid, hakóczin, mefurszem« (a fejedelmi bőkezű és kiváló tudós): a legeslegkurtább czimek egyike; benne olyan szükmarku, de különben szerepet játszó balboszok részecednek, kik nem szolgáltak rá a kántor jóvoltára, mely néha napján a tréfától sem irtózik. Kiki öltre fogva, vállának támasztja a maga szentírását, melyeknek utolsó példányai már csak egyszerű ruházatban szerénykednek

Hanem reb Itzig ben Dávid beérné ilyenekkel is, de

valamit annak a gyalázatnak elhárítására, hogy keresztény hittérítőknek béreltje egyszersmind működő zsidó rabbi is lehessen: nem tudjuk, de nagyobb szégyenünkre válik az, hogy hitközségeinkben azt a lángoló felháborodást sem tapasztaltuk, melyet ilyen eset minden más országnak zsidóságánál okvetlenül előidézett volna, s amelyet észre kellett volna, hogy vegyen az a bizonyos zsidó hitközségnek gúnyolt társaság is, ha még oly vastag is az a hályog, mely arczát fedi. Vagy van tán valakinek tudomása egyik vagy másik hitközségünkről, mely, ha mindjárt csak a forma kedvéért is, nyilvánosan megbélyegezte volna azt a szemérmertlenséget, melylyel Tápió-Szelének zsidósága háromezer éves, Egyistent hirdető, annyi szenvedés szentelte vallásunkat megcsufolja, midőn rabbijukul oly egyént tartanak, ki e vallás ellen nyilvános iratokban izgat és a tőle való elpártolást propagálja?

Nem egy, és nem tíz, de száz meg száz községnek, mindannyinak, ahány e hazában fennáll, hangosan kellett volna tiltakoznia vallásunknak ily meggyalázása ellen. Meghallották, megértették volna ezt Tápió-Szelén is és rabbi Lichtenstein missionárius nem kelthetett volna oly reményeket a térítő társaságokban, a minőket — a magyar zsidóság szégyenére — hivatalban maradása által tényleg keltett, és a külföld nem mutatott volna ujjal ránk, mint »érdekes«, azaz még vad állapotban lévő zsidóságra, melynek kebelében a leghihetelenebb és legeszeveszettebb dolgok a legvalószínűbbek közé tartoznak.

*

Olvasóink, kik a kisenefi apostolnak budapesti szerezpléséről szóló, lapunk utolsó két számában közölt ismertetések figyelmökre méltatták, bizonyára feltették magukban a kérdést, hogy tulajdonképpen mi hozta azt az urat Muszkaországból a magyar fővárosba? Azért csak nem jött Rabbinovits József Kiseneferől Budapestre, hogy a holdutczai missionárius iskola disztermében egybegyült, több száz, jámbor keresztény asszony és leánynak ékes muszka-lengyel-zsidó jargonban elmondja, hogy: »Ech binzse du, kedai ech zoll eidesz zugen far mane ferblonzsete jidelach, az szame neviész zenen mekijem geworen inem Jisaj Hanoczri*?)? Azért sem, hogy egy őt ugyan ámulattal hallgató, de előadásából egy árva szót sem értő auditorium előtt piszkolja, gyalázza a zsidóságot és vallását, legélesebb gúnyjával illesse szertartásait, szokásait és isten átkával biztassa mindazokat a zsidókat, kik az ő (Rabbinovits) általa alapított »vallás«-hoz nem szegődnek? Pusztán ezt az örömet megszerzendő, Rabbinovits József, ki nagyon praktikus egy ember, Budapestre nem jött, és az itteni missionárius társaság is alig hozatta volna őt pusztán azért ide, hogy egy nagy közönségnek »istennek ihletett szolgálja«-ként mutassa be és vele asszonyainak előttük érthetetlen zagyva nyelven prédikációt tarttasson. Mi czélből jöhetett hát Rabbinovits Magyarországra és

*?) Megfelelő német nyelven így hangzanék: »Ich bin da, damit ich angesichts meiner verirrten Jüden Zeugnis ablege, dass alle Prophetien in Erfüllung gegangen sind in Jesus aus Nazareth.«

hát haragosa a kántornak s nem jut neki a tisztességből. Jámbor lelke összefacsarodik e szégyennek miatta s fölteszi magában, ha másnap a muszafkor szintén mellőzik, otthagyja kántorostul, papostul a községet, alakít ujat s ott neki fog járni mind az a sok szép sallangos megbecsülés, amiben most a rasekól fürdőzik . . .

Időközben sorra kigyulnak a zászlók gyertyácskái, az apróság odahuzódik a padok szélei felé és az almemor környékére.

Aztán megindul a menet zengő szóval. Legelől baktat utcsináló hatalmának teljes tudatában a samesz, nyomában a templom két gondozója, lobogó, sokágu vastag fonatos gyertyákkal, fényes tükrü kürtőkalapban; utánuk a kántor, a rabbi, a rasekól, az előljárók, majd a tóra többi megtiszteltjei hosszú sorban: modern alakok lengő ezüst szakállu patriarchákkal vegyest, végül a zászlós gyermekcsereg, mint száz meg száz imbolygó lidérczfény egyre növekvő sokaságban. Hajh, de boldog az, aki elebb vegyülhet az énekes körjárat uszályába! Minő nagyot dobban attól a gyermekszív! Nem csak a tórát, hanem Izrael reményisége is ez az ünnep.

Amerre a menet elhalad, szent áhitattal hajolnak a hívek az írásk irása felé, ujjuk begyével érintik megszentelt köntösét mindegyiknek s ugyanannyiszor

emelik ajkukhoz kezüket. A gyermekek eltogódva követik apjuk példáját, miglen ők is a menetbe olvadhatnak.

A dalos ima egyre zsong; zöngéje végig vibrál az utolsó padosorok előtt is: nincs különbség szegény és gazdag között, mikor a tóra ünnepel. Aztán megkerülilik váltott tisztségesekkel az oltárt hatszor és végül újra körüljárja egész hajlokát a tóra dalos serege.

*

Elragadtatással meséli otthon az apró zászlós nép az ő örömnapját, s az emlékében megragadt látványosságot. Hiven elreferál a kiválóbb két és négyfogu lobogó példányokról. Arany és ezüst papirokról, nemzeti lánccokról, az Adonáj nevérol, mit egyikérol leolvasott, a csillagokról, mik a másikon ragyogtak, a kezdőbetűkről s az évszámokról, mik a harmadikon kötötték le figyelmét. Aztán a csilingelő, ezüst vagy arany mellpánczélú, selymes, bársonyos szentírások ékességeinek leírásában buggyan fel lelke gyönyörúsége, és a gyermeköröm szivárványának színeiben pompázik a zászlós menet csacska rajzolása.

Szinte érintetlen marad az étel a sok kérdésnek miatta:

— Lesz-e az idén is olyan folytatása, mint tavaly?

nehány napi ittidőzése után miért utazott vissza Kisenefre?

Sejteni kezdtem a valót, már akkor, midőn e lapok múlt heti számában leírt, Rabbinovitsnál tett látogatásomkor a tápió-szelei rabbi nyitott be a kisenefi apostolhoz. A mi akkor csak sejtélem volt, immár bizonyossá tette előttem a budapesti missionárius telephez fölötte közel álló, általunk ismert személyiség levele, melyből kétséget nem szenvedő módon kitűnik, hogy ez a találkozás volt Rabbinovits utazásának a célja, hogy együttesen megállapodjanak az utakban és esz-közökben, melyeknek segítségével Magyarországon is össze lehetne állítani a kisenefihez hasonló »Uj Izrael«-féle községet, melynek magva meg van a tápió-szelei zsidó hitközségben és melynek Rabbinovicsa lehet Lichtenstein Ignác rabbi.

»Mielőtt Rabbinovitstól távozott volna, tisztelt szerkesztő ur,« hangzik a levél egy passusa »azt mondotta az apostolnak, hogy mufassa ki nagy téritői tehetségét azáltal, hogy Lichtenstein rabbit rábírra arra, hogy keresztelkedjek meg ő is. Rabbinovits ezzel bebizonyítaná azt is, hogy — amit oly gyakran állít, — a zsidókat csakugyan szereti; a magyar zsidóknak legalább nagy szolgálatot tenné ezáltal, mért megszabadítaná attól a gyalázattól, hogy Lichtenstein ur még továbbra is teljesítheti a rabbi teendőit. Nem állítom, hogy a félig tréfásan mondott szavak valami nagy hízelgést tartalmaztak volna a jelenvolt tápió-szelei rabbira nézve, Rabbinovits azonban annak vette,

mert közle és Lichtenstein közt később lefolyt tárgyalások alatt Rabbinovits szívére kötötte kollegájának, hogy az isten szerelmére, *ki ne térjen* valahogy.«

»Ügyünknek« — ugymond — »csak akkor téhet fontos szolgálatot, ha megmarad rabbinak Mihelyt kitér, elfordulnak tőle hívei, míg így előkészítheti a tért — a nagy aratásra. Rabbiállása megfizethetlen ránk nézve, azért tartsa meg azt a meddig csak lehetséges. Más volt az én helyzetem. Nekem ki kellett keresztelkednem, hogy kibékítsem az orosz kormányt, mely előtt ezen lépésemmel azt jeleztem, hogy előbb-utóbb mind ezt fogják tenni községem hívei. Önnek ilyen tekintettel lennie nem kell és csak azt kell szemé előtt tartania, hogy a zsidók közt mi módon terjeszthetné leginkább az új tanokat. A kikeresztelkedésnek minden esetre be kell következnie, de csak mint a már biztosított munka befejezésének.«

»Önt, tisztelt szerkesztő ur, — azt hiszem; nem igen fog fájni — mind a két ur cigány módon áldotta, sőt Lichtenstein ur az egész ügy veszélyeztetőjeként állította oda, ki a fáradságos munkát halomra döntéssel fenyegeti.«

Lesz alkalmunk visszatérni e leleplezésre, itt csak bizonyos dolgokra akarjuk felhívni a tápió-szelei zsidó anyakönyvi kerületnek figyelmét, mely tan érdekelni fogja egy kissé.

*

Midőn a Lichtenstein nevével ellátott első füzetek megjelentek és nyilvánvalóvá vált, hogy a tamózus

Már hogy ne volna.

És a Mózsi nyomban el is kezdi mesélni.

— Holnap megint körüljártuk a templomot, azért adott a gabe bácsi két gyertyát. Apát föl fogják szólítani a tórához, meg mind-mind azt a sok embert, a ki csak ott lesz.

— A Maczli bácsit is? — kérdi a kisebbik, a rökönra czélozva, aki, szegény, az apjuktól másodkézből kapja az ünneplő ruháját.

— Hogyne, iszen az is tiszteli a tórárt. — Hm, de aztán, aztán mink szintén felmegyünk ám, mind oda sorakozunk az oltár körül: a Slajme, meg a Száni, meg a Zélig, az Eizig, meg te is Náczi; pedig még nem vagyunk ám parmiczvék. Ugy bizony. Mi leszünk a *Ko-hanarim*.

— Kol hanórim, te kis füles — igazíjja helyre az apja. —

— Holnap majd nem fog többé dicsekedhetni a szomszédék Fajslíja, — folytatja Mózsi — hogy ő már felmehet a tórához, ő pármiczve. Ilyenkor mink is ott lehetünk. A samesz bácsi, meg a gabe bácsi sátozt fog-nak fölöttünk csinálni a taleszből, az ám, de milyen szépét. És akinek a fejét fogja érní a talesz, az előre áll és elmondja a bróchet. Tudod te a bróchet? Én tudom, mert hátha én leszek a legnagyobb . . .

És folyik a tervezgetés, a gyönyör játszi megnyilatkozása egyre. Az apa elmondja, hogy a »Hamaloch hagoel«-t (Örző angyal) fogják dalolni s mivel-hogy a lefekvés előtti imában szintén ott szerepel a Hamaloch hagoel, a gyermekek addig addig próbálják, míg a szöszös fejek pillái öszszccsukódnak. Hanem a belső öröm sugára még aztán is ott ragyog az ábrázatokon. Oh, olyan édes álmodni a ho'napról!

És megvalósít a holnap minden álmot, még meg is tetézi gyönyörűséggel; mert az apa sorra viszi a gyerekeket az ősz rabbihoz, aki völegényévé lett a toráhnak (choszen tóra) a rasekolhoz, aki eljegyezte magát ez első fejezettel (choszen berésisz) és a község legvagyonosabb bálbószához, akinek a haftóra primitíja jutott (choszen mastir). A teremtő áldástosztó bőkezűségét (a papnál a hívekét is) hirdeti mindeniknek görnyedező asztala, melyeken a legsikerültebb flodni daczára is akad kívánatos falat a gyerekembernek.

És az asztalokhoz hozzáférhet mindenki; a jámbor és indifferens, kinek tele van a csürje, vagy aki kenyér után sóhajtozik.

Leomlik a gyermekek és az irások irásának ünnepe előtt, minden válaszfal mit a benne hívők egymásközt önmaguk, vagy a sors emeltenek.

Haber Samu.

rabbi azokat tényleg magáénak vallja; anélkül azonban, hogy szükségét látta volna annak — amit joggal elvárt tőle minden becsületes és egyenesen gondolkodó ember — hogy rabbiállását, melyet annyira meggyalázott, otthagyja: a pesti rabbiság a tápió szelei előljárással kereste az érintkezést. Dr. Kohn Sámuel, pesti rabbi felkereste e czélból Györgyei Tafliert, Tápió-Szele és vidéke egyig legnagyobb földbirtokosát, ki készséggel megígérte, hogy rajta lesz, miszerint az előljárással a rabbiságot felkeresse, mit annál inkább tehetett, mert Hoffer Lipót, akkori hitközségi elnök véletlenül Tafliernak felügyelő tisztje volt györgyei birtokán. Hoffer ur és az előljárással még egy másik tagja meg is jelentek és dr. Kohn, hogy a figyelmeztetésnek annál nagyobb súlyt kölcsönözzön, teljes rabbi-gyűlést hívott össze, melyet Brill S. L. rabbielnök vezetett és melynek folyamán ünnepélyesen kijelentette, hogy Lichtenstein Ignác, tápió-szelei rabbi, minthogy füzeteiben megtagadta a legfőbb alapot, melyen a zsidóság nyugszik, az Egyistenben való hitet; miután továbbá egész munkájában azt igyekszik kimutatni, hogy a keresztény hit igazabb a zsidó vallásnál és a zsidók üdvöt, hitet csak úgy találhatnak, ha Jézust elismerik, tanait magáévá teszik; miután végre Lichtenstein Ignác rabbi azt a vallomást teszi füzeteiben, hogy Jézust vallja, hiszi és az evangelium tanait hirdetni és terjeszteni megszűnni nem fog, de ezzel szemben számos helyen ócsárolja a zsidó tant és magukat a zsidókat, kik oly makacsok Jézus isteni voltának felismerésében: *érvényes rabbifunkciókat nem végezhet* és a községnek, ha benne az ősi zsidó szellemnek csak szikrája meg van még, ha meggyalázója a zsidó hitközség fogalmának lenni nem akar, amint hogy meggyalázójává lett rabbijuk a zsidó rabbi nevezetnek: kötelessége Lichtenstein Ignác rabbit állásától elmozdítani és általa semminemű papi teendőket nem végeztetni. Az egybegyűlt rabbiság azután felszólította a tápió-szelei hitközségi elnököt és a vele volt előljárássági tagot, hogy ezen üzenetet vigyék meg hitközségüknek és tudassák a kerület minden egyes tagjával. Hoffer ur és társa mélyen megindultnak mutatkoztak és szentül megígérték, hogy a küldetésben hiven eljárnak. — Nos hát, csak most tűnik ki, hogy a derék két ur a pesti rabbiság üzenetét *elhallgatta*, a községben azt ki nem hirdettette, és tán csak magával a rabbi-val, kinek Hoffer ur közeli rokona, ismertette, ki erre szintén felkereste a pesti rabbiságot, mely előtt szentül fogadta, hogy állásáról leköszön. Meg is tette, de leköszönése egy igazságtalanul megbántott szent jankiáltásához hasonlított (sem saját ígérteréről, sem a pesti rabbiság határozatáról, sem e határozat okáról meg nem emlékezett) és a község sietett igazságot szolgáltatni rabbijának és lemondását el nem fogadni. A pesti rabbiság, mely nem ismerte a csak most kiderült cselszövényt, fájdalommal vett tudomást a

tápió szeleiek határozatáról, és minthogy semminemű eszköz nem áll sem neki, sem az országos irodának rendelkezésére, melylyel az ilyen rabbit, ha községe őt akarja, állásától eltávolíthatná, fagyolt borított az egész ügyre és róla többé tudomást nem vett.

Lichtenstein rabbinak legújabb füzete megjelenésére, mint olvasóink még emlékeznek, néhány hét előtt előre hívtuk fel a tápió-szelei hitközség figyelmét. Mi magunk, mint jelentettük, a Boroszlóban megjelenő »Dibre Emeth« czimű missionárius haviiratban olvastuk a hírt, melyből megtudtuk azt is, hogy a tápió-szelei rabbi az utolsó időben »sokat haladt az üdv felismerésében« és hogy a budapesti térítőkkal gyakran vannak összejövetelei. Olvasóink tudják, hogy Lichtenstein rabbi akkor nyilatkozatot küldött be hozzánk, melynek legmegkapóbb része az volt, amit nem tartalmazott. (A rabbi ur ugyanis azokból, miket szemére lobbantottunk, egyetlen szót sem tagadott.) Nyilatkozatára tett megjegyzéseinkre a rabbi szükségésnek találta, hogy szerkesztőségünkbe faradjon, mit Budapesten lakó fia kíséretében tett. A 3 óra hosszáig tartott tárgyalások alatt megtudtam Lichtenstein rabbi urtól, hogy amiket megírt, azoktól át van hatva, azok eltöltik egész valóját, azokat terjeszteni éppen a zsidóság érdekében tartja szükségesnek, szent feladatának; de megtudtam tőle azt is, hogy azokat az ő tanait *községében nem hirdeti*, hogy azokat községében — szerinte — tán nem is ismerik, mert ő ugy él, ugy viseli magát, mint a legjamborabb zsidó rabbi egyike (???)

Nem hittem fülemnek. Hogyan, hát azt, mit szükségesnek tart elmondani az egész zsidóságnak; tanítani lelki üdvük megmentésére, boldogítására: mindezt épp a saját községe elől titkolja, tagadja? Vagy meggyőződése, amit tanít, akkor első sorban saját hívei közt kell azt terjesztenie, vagy meggyőződése ellen, egyszerűen fizetésért hirdeti füzetekben Jézus dicsőségét, akkor egyszerűen csalo a neve! A felvilágosítás, mit erre a sok, zavart és érthetetlen dolgokat összebeszélő embertől nyertem, oda lyukadt ki, hogy ha otthon hirdeti tanait, s községe meg nem tarthatja rabbijának, vagy legalább nem helyezkedhetik arra az állápontra, hogy ő mit sem tud arról; rabbija mit irt; már pedig azokra a tanokra nézve, miket ő hirdet nagyon fontos az, hogy mint működő rabbi hirdesse és terjeszsze azokat.

A vitakozás folyamán többek közt még azt a kérdést is intéztem a rabbi urhoz, hogy hogy egyeztethető össze az ő elveivel, melyek Jézust elismerik, tanait isteneknek vallják, hogy egyeztethető össze például az, hogy mint rabbi válólevél útján elválaszt asszonyt férjétől, kit aztán más férjvel ad össze, mikor Matheus evangelista szerint (5. fejelet 32. vers) Jézus azt tanította,

hogy elvált asszony, ha férjhez megy, házasságtörést követ el és házasságtörést a férfi is, ki az elvált asszonyt nőül veszi?

Rabbi Liechtenstein Ignác azt felelte erre, hogy válaszokat *nem eszközöl*.

Nos hát, a kezeim közt lévő akták alapján a tápió-szelei rabbi nemcsak, hogy válaszokat eszközöl, de eszközöl olyanokat is, melyeket más rabbi nem eszközölne és amelyekkel hozzá azért fordulnak, mert ő — a tápió-szelei rabbi.

Épülésére pedig a tápió-szelei bitközségnek, mely tán »nem is tudja, rabbija miket mivel« ideiktatjuk Lichtenstein rabbi legújabb füzetének (az általunk hetek előtt jelzett »Judenthum u. Christenthum« cziműnek, amely Rabbinovitsot tulajdonképpen Budapestre csalta) utolsó két mondatát, melyek így hangzanak:

»Miért ne buvárkodnának a zsidók az új-testamentumban, hogy Christust megismerjék? Valóban, aki őt ismeri, annak szeretnie kell őt, aki őt szereti, annak tisztelnie kell őt, aki őt tiszteli, annak hódolnia kell neki és aki neki hódol, fel fogja, mikor ő (János 10. 30) azt mondja: »Én és az atya egyek vagyunk.«

Ebből tán megtudják tápió-szelei atyánkfiai is, milyen kitünő *zsidó rabbi* az az ő híres papjuk.

Szabolcsi Miksa.

Az osztrák képviselőházból.

A monarchia másik részének képviselőháza f. hó. 20-án az orvoskamarák létesítésére vonatkozó törvényjavaslatot tárgyalta. Az új intézmény szükségességét illetőleg nem volt ugyan nézetkülönbség, mindazonáltal heves vita támadt a törvényjavaslattal kapcsolatban.

Schneider ur ugyanis a minapi második halálából is föltámadt, s amióta a hozzá hasonló elemek bejutottak az osztrák törvényhozásba, azóta nem lehet ott olyan tárgyat megbeszélni, melyhez Schneiderék elő ne cibálnák a zsidókérdést. A hamisító, hirhedt mechanikus ez alkalommal is elkezdte fujni azokat az ő ismert nótáit, mert hát Schneider ur megígérte egy választói gyűlésen, hogy a zsidó orvosokat tönkre fogja silányítani. Már pedig az ilyen ígéreteket ő kigyelmebe szokta váltani.

Csak hogy ezuttal alighanem bal lábbal kelt a jeles bélyegző- és szavazólap-hamisító az ő gárdájával egyetemben, mert dr. Bloch, a kis rabbiképviselő olyan tisztességesen elverte rajtuk a port, hogy egy darabig arról fognak koldulni az urak, akik csak ott győzik a diadalt diadalra szerezni, ahol nem akad senki, aki az ujjukra tudna koppintani. De ha emberükre találunk, akkor hamarosan befellegzik az ő kölcsönvett bölcseségüknek.

Az izgalmas incidensről különben adjuk a következő kivonatban mindazt, ami minket érdekel:

Schneider elfogadhatónak tartaná a törvényjavaslatot, ha abban az orvosokra vonatkozólag biztosítva volna a fegyelmi bíróság is. Az orvosi hivatás, miként sok más, szintén sokat szenvedett a szennyes konkurrenzia miatt; purificatióra van szüksége. A kormány javaslatával a bécsi orvosegyesülethez alkalmazkodott, mely a fegyelmi bíróságot elvetette. A bécsi 1600 orvos közül ugyanis 1000 a zsidó és ezeknek nem kell fegyelmi büntetés. A segédek betegpénztár szövetkezete 32 orvost alkalmaz, de ezek közül csak 2 keresztény. A bécsi közkórházban két évvel ezelőtt 40 másodorvos közül csak 8 volt keresztény. Ehez járulnak még a zsidók sajátságos tanai. Szónok nem akar dr. Eckernek ama híres véleményezésével foglalkozni, melyet a talmud tanairól adott 1889-ben Münsterben egy antiszemita pör tárgyalása alkalmával, de annak elmondását a házban nem mellőzheti, amit Bécsben gyakorló orvosok mondtak neki. Közölték vele, hogy a bonczoló asztalra csak *keresztények* kerülnek, azok jók a tanulmányozásra, s azokat szabad feldarabolni és szétvagdalni, de zsidót — az isten szerelmére! — nem. Kérdi: Vajjon nem lealacsonyítása-e ez a keresztény lakosságnak a szó em'ens értelmében? (Nevetés.) Azt hiszi, hogy ezen nincs mit nevetni; nagyon szomorú jelenség ez. De hát közöltek vele még mást is, s ez az, hogy mindig keresztény asszonyokkal, de soha sem zsidókkal tettek kísérletet: vajjon, képesek-e narkotizált állapotban szülni.

Dr. Bloch kijelenti, hogy nem hitte volna, miszerint olyan kérdésben, melynek megvalósítása érdekében minden párt kezét fog, a zsidó hecc is fölvonul a házban. Schneider képviselő ur mesélt dr. Eckernek a zsidókra vonatkozó véleményezéséről. A bécsi tartományi törvényszéknél, ugymond a szónok, — ha az előtte szóló odajönni és megnézni egyetmást *nem fél* (élénk tetszés), — van egy ügydarab, melyet az insbrucki egy temnek egy kath. theologiai tanára irt alá. Ez a tanár elmondta, hogy Ecker tanárnak állítólagos véleményezését egy kikeresztelkedett zsidó, még pedig az egyik perlekedő, akinek érdekében a véleményezés kelt, fogalmazta és hogy ezt a véleményezést Ecker nevében azért adták ki, hogy professorsághoz jusson. Egy ilyen kikeresztelkedett zsidótól eredő véleményezést játszanak itt ki a zsidók ellen.

Dr. Lueger: De még milyen kikeresztelkedett zsidótól! Egy rosszul kikeresztelkedettől.

Dr. Bloch folytatva beszédét azt mondja, hogy a kérdéses zsidó nagyon jól keresztelkedett ki. Előbb zsidó volt, majd protestáns, aztán katolikus és végre mohemedánus (élénk derűtség.) Hanem ez aztán kedvenc zsidója is volt az antisemitáknak, akik gyűlölnék minden zsidót, de zsidó kötnivalókkal (Lumpen) szívesen érintkeznek. A zsidóval, aki tisztességtelen dolgokat csinál, avval lehet gseftelni. — Fölpanaszolták, hogy sok a zsidó orvos; szónoknak nem volna ellenére, ha csupán kerületi előljárók volnának. Fejtegeti továbbá, hogy a közép és ókorban a zsidóság kebelében titok volt az orvosi tudás és több idevonatkozó részt idéz John Willliám Draper »Europa szellemi fej-

lődésének története» cz. művéből. Említ a közép és ő korból sok uralkodót, kiknek zsidó udvari orvosai voltak, valamint pápákat is. Egy pápa bizonyítványt állított ki a zsidó orvosoknak arról, hogy művészetük gyakorlásában előzékenyek, jóakarók és szolgálatra készek, a szegényeket ingyen gyógyítják, nem sürgetik a fizetést és rendkívül ügyesek. *Ez a középkorbeli keresztény egyház fejének bizonyítványa.* Zsidó orvosokat a kolostorokban is alkalmazták.

Dr. Lueger: Hát az ujkorban!

Dr. Bloch: Arra is rátérek. Nem vagyok abban a helyzetben, hogy minden zsidó kivetnivalót megvédelmezzek; s ez nem is jut eszembe. Szívesen elismerem, hogy a zsidó orvosok közt vannak kiközösítendő elemek. Nem szükséges ehez az előtte szóló sürgetése sem, a zsidók maguk kívánják ezt. Olvassák csak el az orvosi gyűlések tudósításait. Mindenütt zsidó volt az, aki a fegyelmi tanácsot kérte; még pedig dr. Kohn Károly. Olvassák el, 5000 orvosnak választmánya minő tisztelettel szolt erről a kis zsidóról. *Erkölcsei tekintetben többet kívánnak tőlünk, s nekünk azon kell lennünk, hogy e szigorubb mértéknek megfeleljünk.* Az antisemiták eljárnak a gyűlésekre s ott felbujtogatják a népet az orvosok ellen; de ha jómaguk megbetegednek, nem valami antisemita fürdőszolgát hívnak, hanem zsidó orvost. Tudom, hogy ott a szélsőbaloldalon, dr. Lueger közvetlen közelében olyan emberek ülnek, kik zsidó orvossal kezeltetik magukat.

Lueger: Ön sokat tud, amit mi nem tudunk.

Bloch: Önnek is kellene valamit tudnia, mivelhogy a parlament tagja, azt tudniillik, amit a jegyzőkönyvek foglalnak magukban. Türk, volt képviselő, 1887-ben epés haraggal kelt ki a zsidó orvosok ellen. De aztán mikor beteg lett, elmondta, hogy zsidó orvoshoz fordult, aki őt és családját kezelte. *De hát hogy bánt vele a zsidó orvos? Minő boszút állt ez a gonosz zsidó az antiszemitán? Türk képviselő így nyilatkozik róla: »Igazságos akarok lenni. Jägerndorfban van egy zsidó orvos, aki ott plane kerületi orvos is, erről csak jót mondhatok, aki személyemen jótékonytágot gyakorolt, nehéz betegségemben díjtalanul járt el hozzám és ugyanezt cselekedte családom hozzátartozóival is.«*

Hauck: Ez kötelesség, nem érdem.

Dr. Bloch: Nem lett volna kötelessége megtenni. Ilyenek önök uraim. Titkon bort iszogatnak és nyilvánosan vizet prédikálnak.

Lueger: Na miye van még a mi számunkra

Dr. Bloch: Igen sok mindenféle.

Hauck: Nagyszerű! A zsidóság meg van mentve!

Dr. Bloch beszédét folytatja: Megkísértik egészen le az ifjuságig a kedélyek megrontását. Itt van a kezemben egy gyermekjáték. Kérdés és felelet. Találom a következő kérdést: »Hogy van az, hogy olyan sok zsidó tanulja az orvosi tudományt?« A feleletet rá egy antisemita iratkából vették, ahol meg van írva:

»A zsidók elődjei tudvalevőleg kannibálok voltak (élénk derűtség). A gyilkolási ösztön még ma is meg van a zsidókban és hogy a zsidó a törvényt ravaszul kijátszssa; egyszerűen az orvosi hivatást választja (fokozott derűtség). Egyébiránt evvel nem akarunk semmi rosszat mondani (viháros derűtség). Az ifjuság elvadítása csak a keresztény népességnek van ártalmára. Ha itt Bécsben egy keresztény hölgyet pusztán azért, mert a zsidók ünnepnapján szép ruha van rajta, tintával öntenek végig; ha megtámadnak egy keresztény rendőrt, mert zsidónak tartják, ha egy keresztény kereskedőnek neki esett 10 ember, csak azért, mert zsidónak nézik: ugy a kár, amit ez az elvadultság okoz, csak a keresztényeké. Már kétszer megesett, hogy keresztény tanulók zsidó tanuló társaikat késsel támadták meg. Mindazonáltal nem engednek, sőt éppen az ifjuság megrontását kísérlik meg. Hiszen nem is merhet az ember kimenni az utcára, még ha jó keresztény is, ha hajlott az orra (élénk tetszés).

Lueger: Ez már megfigyelésre méltó jel!

Dr. Bloch elmond ezután egy porosz-sziléziai esetet, melyben egy zsidó egy evangélikus pap megmentése közben életét vesztette el s evvel szembeállítja azt az esetet, midőn egy férfi szerencsétlenül a vízbe zuhant és a parton álló tömeg azt kiabálta: »Hadd vesszon oda, hiszen zsidó!« — Önök azt mondják, hogy a keresztény nép érdekében küzdenek, és odajuttatják a dolgot, hogy az egyéni jótulajdonságaiban megapad.

Schlesinger: Kire céloz ön az »önök«-kel.

Dr. Bloch: Az »önök«-kel én az antisemitákra célezok. (Ellenmondás az antisemita padokon.) Meg vagyok győződve, hogy az antisemita mozgalmak folytán mi zsidók nem veszítünk.

Lueger: Hát akkor miért támad ugy reánk? Szerelmes nyilatkozatot kellene hozzánk intéznie. (Derűtség.)

Dr. Bloch: Igaz, kerül kivetni való mindenesetre a zsidó orvosok közül szintén, sőt még az antisemiták közt is akad akárhány, aki nem áll éppen a morál magaslatán. (Élénk tetszés. Lueger közbeszól: Lehet!) Az antisemiták között száz meg száz olyan egyént látunk, akik mindenre inkább hivatottak, mint az erkölcs prédikálására. A legfelsőbb törvényszéknek egy ítélet hozatala alkalmával dr. Lueger képviselő ezt mondta: »A legfelsőbb törvényszék csupa zsidóból áll.« Hát adnék az istennek, ha itt legalább egyetlen tartománybírósi ülnököt látnék. A Schneider képviselő felett megejtett legutóbbi szavazás alkalmával kimentem a teremből. Nem fért a lelkemre, hogy ezen férfiut kárhoztassam. Szeretném ha nap, nap után azt tenné, amit cselekedett, hiszen nekem az ellen nincs kifogásom (derűtség). De hát gyakoroljanak önök némi toleranciát is. Ha valahol megcsipnek valami zsidó kötnivalót, ne verjék félre egyszerre a rezidenczia minden harangját, mintha mi kikezdtük volna párt-

juknak írásba foglalt privilegiumát. (Tetszés és derűtség.) Már a kötnivalók csak internacionálisak. — Schneider képviselő azt is említette, hogy csak keresztények hulláit bonczolják, a zsidókét nem. Mi ennek az oka? (Lueger közbeszól: No?)

Dr. Bloch Lueger felé fordulva folytatja; Majd megmondóm önöknek, de önöknek is részük van benne. Igen, csak keresztények hulláit bonczolják; évvel Schneider első ízben mondott tiszta igazságot. Mi zsidók hiszünk istenben és hiszünk a lélek halhatatlanságában; a kórházakban elhunytak hozzátartozói ezért azon fáradságra, hogy a hullákat a zsidó szertartások szerint temessék el. Miért nem fáradságra ugyanígy a keresztény halottak hozzátartozói is, hogy a hullákat nekik kiadják. A kórházi hullák fölött Kundrat tanár rendelkezik. Ismert dolog, hogy ez legalább az élő zsidókkal szemben nem valami különösen sympathizál és nem tételezhető fel, hogy a zsidó hullakkal szemben valami extra gyöngédséget tanúsítana. Ő kiad minden hullát, melyet elkérnek tőle. Nálunk minden zsidó községben van egy temetési testvérszövetkezet, melynek mulaszthatlan kötelessége minden holtat, még a legszegényebbet is, eltemetni, azért fizetnek a gazdagok. Kövessék e tekintetben a zsidókat (Kiáltások az antisemiták padjairól: Nekünk nincs pénzünk) Gazdag emberek vannak az önök körében is, pl. Liechtenstein herceg ő fensége. Alapítsanak ilyen egyleteket. Gyakorolják a keresztény felebaráti szeretetet, ahelyett hogy agitációkta adnák ki a pénzt.

Schlesinger: Mért nem tesznek a liberálisok valamit?

Dr. Bloch: Reclamált-e ön valaha a liberálisoknál. És nem fordított-e ön e en célra pénzt? (Élénk tetszés a házban és a karzatokon Elnök rendre inti a karzatot). Önök hamis lobogó alatt eveznek. Nem a keresztény hullák és a keresztény barátság bántja önöket. Önök nem keresztény szocialisták, önök antikeresztények és antiszocialisták. Én levelekkel is be fogom bizonyítani, hogy azon uraknak más programjuk van a világ és más az ő belső körük számára. A kezembben van egy levél, melyben egy antisemitavezér bizalmasan elmondja collegájának, hogy mi történt egy gyülekezeten.

Hauck: Miféle vezető ez? Azt csak tudnunk kell.

Dr. Bloch: Majd azt is megmondóm önöknek; sőt többet fogok önöknek elmondani, mint a mennyi anyukra való (derűtség). E levélben meg van írva szószerint: »A radikális munkáspártra felköszöntőt mondtam, melyhez a jelen voltak lelkesülten járultak hozzá.« E levelet Schneider Ernő írta alá Kész vagyok e levelet bemutatni és valódiságát megvizsgáltatni. Bizalmas körökben nem a kereszténységről, hanem a radikális munkáspártól van szó. Egy másik levelében a címzetthez a következő felhívást intézi: »Kérem, hozzon magával mentül több vörös barátot (derűtség). Az

igazmondócskák (Wahrheitler) a maeska számára való» (derűtség). Tudják önök, kik az igazmondócskák? Ezek a mérsékelt szocialisták. De a vörös barátok azok az ő szíve szerint való emberek.

Hauck: Ki által jutottak a levelek az ön kezébe?

Lueger: Azokat úgy lopták!

Dr. Bloch: Természetesen uton jutottam hozzájuk. Majd elmondóm önöknek hogyan.

Foregger: Hamisítás nélkül!

Hauck: Talmudbeszéd!

Dr. Bloch: Önök kérdeni fogják, mért van az, hogy az urak külsőleg antisemiták? Megmagyarázom önöknek. Hogy a lakosság a zsidókon tanuljon meg gyűlölni és fosztogatni. Schneider egy harmadik leveléből, mely kéznél van, kitetszik, hogy ő a később kiutasított Motz szocialistával egyetértett. E levélben többek közt ezt írta: »Azt hiszem, lehetetlen bármit is tennünk, ha a zsidók nem tartanak velünk. Ehez enéig aktív kell. A szocializmusra a mi embereink és speciálisan az ön olvasói ma még nem is érettek. Én hamisításokat (Verfälschungen) keresek« (élénk derűtség). Ime látják, ez az a program: a hamisítások keresése (megújult élénk tetszés).

Popper: Megtalálta.

Dr. Bloch: Egy másik levélben ezt mondja: »Az agitatio csak úgy lehetséges, ha Rothschild és hűségesei ellen nagy mozgalmat indítunk; a zsákot üti az ember s a szamarat gondolja.« (Élénk tetszés.) Ki a zsák? A zsidók (élénk derűtség), s ki a szamar? Az az önök pártja. (Viharos derűtség és tetszés.) E levelek jogos uton, a címzett hozzátartozói által jutottak kezeimbe. Nem kerestem őket, úgy hozták a lakásomra. És ki hozta a házamba? Az uraknak egy párthive!

Lueger: Már tudjuk; honnan kerültek hozzá.

Dr. Bloch: Hát akkor miért kérdezték tőlem? (Viharos tetszés.)

Lueger: Hogy öntől magától tudjuk meg és lássuk, hogy igazat mond-e?

Dr. Bloch: Szíves emlékébe ajánlom azon hivatalosan megállapított tényt, hogy mindkét császárgyilkos Hödel és Nobiling, a Stöckerpártból került ki. Legyen az, amit önöknek elmondtam, sürgős figyelmeztetés Ausztria minden hazafias és helyesen gondolkodó férfiahhoz arra nézve, hogy megszabadítsák magukat oly elemektől, minőket a tisztességes társaságban sohasem lett volna szabad megtűrniök: (tetszés).

Bloch beszéde szemmel láthatólag nagy hatást gyakorolt a házra, és hatása alól különösen a házhoz tartozó katólikus papok nem tudtak szabadulni. Figyelmükre kísérték a szónok féjtegetéseit az antiszemitizmusnak a lakosságra s különösen az ifjúságra gyakorolt elvadító befolyásáról és közülük talán nem egy — írja a N. Fr. Pr. — tisztában lett azzal is, hogy azok az illetlenségek, melyeket a magukat kereszt-

tény szocialis-oknak nevező antisemiták az egyházzal és a püspökökkel szemben tanusítanak, nem egyebek; mint az egyház és az antiszemitizmus tanai összeférhetlenségének természetesen eredményei.

A beszéd után Lueger dr. Bloch találó közbeszólásaival tarkított, kurta polemiába kapott, de üres frazisoknál és az ismert jelszóknaál egyebet mondani nem tudott. A Schneider-Lueger-Lichtenstein trifoliumnak nem igen szerencsés napja volt a — Bloché. Az urak nem voltak maguk között és mihelyt az ő zavarsináló gárdájuk nélkül szerepelnek, minden siker a faképnél hagyja őket.

A polemiát Bloch talpraesett replikával fejezte be, melynek során tönkre silányította Luegernek minden megjegyzését.

Anthologia a zsidó klasszikus költőkből.

XXVIII.

Abraham ibn Ezra költészete épp oly sokoldalú, mint tudománya. Az életet nemcsak egyféle szempontból vizsgálja, hanem saját változó hangulatát keresi a természet pompájában s az emberek egyhangú környezetében. De akármily mélységgel, akármily filozofiai éllel kutatja a jelenségek okát, természetét, még sem tudja elrejteni lelkének egyik alapvonását: a humort. A bölcsészeti felé hajló költőn mindig győz a szellemes író.

És e győzelem Abraham Ibn Ezra költészetére nagyon jelentékeny hatást gyakorol. Mint filozofiai író nem tudott volna soha oly elsőrangú helyre jutni a Parnassuson, amilyenre már egy század óta Gabirol emelkedett; így azonban kedves, játszi humorával, mely közvetlenül lelkéből fakad, meg tudja hódítani a sziveket. Amilyen könnyű tollának a biblia megszokott fordulataiból egy-egy szellemes szó-játékot alkotni, épp oly könnyen fakad szívéből az a derült hangulat, mely sehohsem keresi az élet árnyoldalait s ahelyett, hogy boszankodnék, mindig humorizál.

Egy ilyen humoros költeményt írt Abraham ibn Ezra a *legyekről*, melyek úgy látszik, már akkor sem voltak nagyon előzékenyek. A legyek boszantják az embert s még sem lehet ellenük semmit sem tenni: ez már elég anyag, hogy Abraham ibn Ezra belőle egy humoros költeményt írjon.

A l é g y.

— Abraham ibn Ezra. —

Kibez forduljak panaszzommal?
Az egész világ kinevet;
De azt már még sem lehet túrni,
Mily arczállanok a legyek!
Ha piba vánkosomra fekszem,
Valami folyton borzogal;
Köröttem zümmög ezer ördög
És elrabolja álmomat.

Ha elkergetem százszor őket,
Ők azt kevésre becsülik;
S ha százat végre agyonöltem,
Beröppen a — százegyedik.
S oly szép zenét csapnak köröttem,
Hogy igazán oda vagyok;
Moha kezemből kiragadják
A legédesebb falatot.

Nem kérnek a sovány darabból,
A morzsa nekik nem elég;
Maradjon nekem — úgy gondolják,
Mi nekik nem kell — a szemét.
Ha vendégségbe jönnek hozzám
Barátok és idegenek,
Kik ülnek az asztal fejénél?
Hivallamul is — a legyek!

De várjatok ti gonosz kópék!
Ha beköszönt a téli köd;
És hó szitál a sellegekből,
Mely embert, állatot beföd —
Az lesz a bosszú, édes bosszú,
Az lesz a dicső ülközlet;
Heverni fogtok lábaimnál
Ti haszontalan, rút legyek!

Makai Emil.

ESTÉ

— Héberből. —

Feledni vágyom Istenem a harczt,
Amely szívennek annyi gondot ad,
Tekintsd Uram e könyvtől ázott arczt
Takard el életemnek nappalát
Oh szálljon borzám csöndbe le az éjjel
E gyöngé szív, oh, újra hadd reméljen —
Hadd lássa újra fényes álmait,
Kiböntve vágyuk hűszke szárnyait,
Remények amint újra felkeresnek —
És lássam én, kik engemet szeretnek!

Ugy érzem, hogy meg lettem sebezve
Az élet gyilkos földi barátságán,
Hol az a fél, ki meg lesz en veretve:
Alázatos, szegény, nyomott, szerény.
S bár jól tudom, nem boldogok, kik élnek,
Kik reszketnek és gyötrődnek és félnek,
Ki küzdve hullt a küzdelem terén,
Az nyugszik jól, ott lenni a sár ölén:
Örvendek néha mégis életemnek,
Mert vannak még, kik engemet szeretnek.

Oly sokszor jártam csüggeleg, borultan
Az ifjúságnak fényes hajnalán,
Az emberekben bizni nem tanultam,
Rossz mesterim voltak nagyon talán
Kik megszerettek, elfeledtek gyorsán,
Vigasztalóim nincsenek sorsomban —
Mint rózsza hervatag — mulandó lételem,
Az élet oly nehéz, nagyon nehéz nekem...
Ah, gondolatim, vígak, hogy lehetnek?!
Hisz távol tőlem, mind, akik szeretnek!

Szemem megejtve, jöjjön hát az álom,
Oszlassa széjjel nagy keserveim,
Ha pilláimat nyugalomra zárom
Repülni látom tűnő éveim.
Jó Istenem! oh jöjjön hát az álom,
Ragyogni lássam fennen ideálom —
Az éj homályán biztasson jövőm,
A szebb idő, amelyért küzködöm,
Te Őrizője vergődő szívemnek!
Őrizzed őket — mind, akik szeretnek!

Kiss Arnold.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése október végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásnak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Vácikörút 23. sz.

H i r e k.

Anyaghalmoz miatt lapunk jelen számából több közlemény kimaradt.

— Az orosz zsidók segélyezésére alakult magyarországi központi bizottság utolsó ülésében azt a dicséretére való határozatot hozta, hogy a fővárosban a gyűjtéseket megismételi, azaz a bizottság tagjai el fognak járni mégegyszer azokhoz az urakhoz, kik már egyszer adakoztak s természetesen azokhoz is, kik még nem adtak. A határozatot a külföldről jött jelentések okozták, mely szerint óriási öszszegék szükségesek, hogy a kivándorlókon csak részben is segítsenek. No meg egy kicsit azok a londoni és párisi adakozások is, melyek nyilvánosságra jutottak (alább hasonló kis listát találnak olvasóink) és melyek mellett az itt történt adakozások biz nagyon, nagyon szegényesek. — Az itt gyűjtött összeg egy nagy részét (60.000 frtot) már hetek előtt a berlini nagy központi bizottsághoz küldötték a kivándorlók segélyezésére. — Folyó hó 20-án dr. Goldziher Ignác a berlini bizottság meghívására a magyarországi bizottság képviseletében Berlinbe utazott. A meghíváson „a kivándorlási ügy és a kitelepítés végleges elintézése“ van feltüntetve a gyűlés céljául, melyen részt vesznek mindazon országok küldöttei, melyek a páratlan arányu segélyezéshez hozzájárultak.

A német központi bizottság az orosz zsidó kivándorlás ügyében szükséges intézkedések megállapítása végett Németország és a külföld legnagyobb községeknek képviselőiből f. hó 20-ára mint főntebb is említjük, gyűlést hívott össze Berlinbe. A német császárváros izr. hitközségének választmányi üléstermében folyó tanácskozásokban képviselve van Éjszak-amerika, Franciaország, Dánia, Hollandia, Ausztria, Magyarország és a nagyobb német városok. A tisztikart a következők képezik: elnök Mayer berlini igazsággyi tanácsos; h. elnökök: Goldmann Newyorkból, Loeb Párizsból, dr. Stern Bécsből, dr. Simonsen Kopenhágából; elnökhelyettes: Goldberger M. L. igazságügyi tanácsos Berlinből; jegyzők: Franzos Emil Károly Berlinből, dr. Goldziher Ignác Budapestről, Breslauer B. berlini ügyvéd és dr. Bamberger Königsbergből. A megalakulás után Goldberger M. L. elnökhelyettes felolvasta a berlini vezérbizottság jelentését, utána Breslauer jegyző ismertette a keletporoszországi és felsősziléziai határszéli, valamint a kikötő városi bizottságok működését s annak vezérelveit és egyuttal leirta az utat, melyet a továbbszállítottaknak a határszélről egészen a kikötővárosokig meg kell tenniük még pedig úgy, hogy magában az országban — amennyiben ellátásra és orvosi

segélyre nincs szükségük — egy óráig sem vesztegelhetnek. Végül ismerteti a végzéleket, melyek a kivándorlás vezetőit vezérik. Európa a telepítésekből teljesen kivánzárvá; és a kivándorlókat legnagyobb részben észak és dél Amerikába küldik. A teendők lényeges pontjai tekintetében teljes az egyetértés. A gyűlés elhatározta, hogy Franzos Emil Károly jegyző szövegezése szerint felhívást tesz közzé újabb pénzügyítésre, mivel a szükségletek növekvésben vannak. A fent említett két előadó jelentéseiből kitűnik, hogy az orosz kormány magatartásában változás nem várható és hogy az eddig folyó segélyactió folytatása szükséges. Németország legutóbb hetenkint 3000 ember továbbsegítéséről volt kénytelen gondoskodni. Franzos Emil a kolonizáció kérdésében szintén kimerítő jelentést tett és a gyarmatosítás helyeül a gyűlés a német központi bizottság ajánlata értelmében Közép-Braziliát is elfogadta. — A gyűlés közelebbi részleteiről jövő számunkban adunk tudósítást.

— **Dr. Hildesheimer Izrael állapota,** — mint örömmel értesülünk — jóra fordult. A megnyugtató hírt megerősíti Dr. Hildesheimer Hirschnek is egy távirattal, melye lapunk zárta előtt vettünk, és melyben a tudós fia jelenti, hogy atyja teljesen veszélyen kívül van.

— **A bécsi rabiszeminárium és tanítóképző alapjai** igazán fejedelmi bőkezűség útján szaporodnak. Az új intézet létesüléséhez, — mint annak idején jelentettük — lovag *Gulmann* testvérek 50,000 frtos alapítványa adta meg az impulzust. Most arról értesülünk, hogy a bécsi *Rothschild* báró 100,000 frttal, *Königs-warter* báró pedig 50,000 frttal járult ezen összeghez. Ezen felül a kormány, valamint a bécsi izr. hitközség évi 4000 frtos subvencziót helyezett az intézetnek kiállításba.

— **Nagybecskerekéről** írják lapunknak, hogy a lefolyt ünnepek alkalmával *Deutsch és Haas* budapesti cég egyik tagja, *Deutsch*, ő felségének a rosenthali mérenylet elől való megmenekülése örömeire 1000 forintot adományozott n.-beeskereki zsidó hitközségi ezélokra.

— **A vasárnapi munkaszünet kérdése** napról napra élénkebben foglalkoztatt a főváros kereskedő és iparos köreit, melyek a végrehajtási rendelet sérelmes intézkedései ellen mind határozotabban és egyöntetűbben foglalnak állást, még pedig olyan értelemben, amint mi azt elejétől fogva kívántuk. Sőt az aradi keresk. és iparkamara képében immár a vidék is megmozdult, sőt a mozgalom eredménye a kereskedelemügyi miniszternek a képviselőház pénzügyi bizottságának f. hó 21-iki gyűlése alkalmával tett nyilatkozatában határozott kifejezésre jutott. A miniszter ugyanis Hegedüs Sándor kérdésére kijelentette, hogy a munkaszünetből felmerült sérelmek orvoslása tekintetében kész odáig menni, a míg viszonyaink megengedik s a tekintetben, hogy az üzletek délig legyenek nyitva tarthatók, közte és az orvoslást

keresők közt nincs elvi különbség. — A kérdéssel legutóbb az V. ker. polgári kör kereskedelmi osztálya is foglalkozott és elhatározta, hogy indokolt felterjesztésben kérni fogja miszerint 1) a 20,000-nél több lakóval bíró városokban a záróra déli 12-re, a kevesebb lakókkal bírókra nézve pedig még későbbre állapítandó meg, 2) hogy a munkaszünet hélfőn reggel 5 órakor végződjék.

— **Angol zsidók az orosz földönfutóknak.** A londoni chiefrabbi által a hosszn nap előtt kezdeményezett gyűjtés, melyet — mint már említettük — a Rothschildház 10,000 font sterlinggel nyitott meg, már az első hét lefolytával bámulatos eredményt ért el. A nagyobb adományok közül a következőket említjük: *Rafael* és fiai 4000 font sterling, *Goldschmied Julián* 3000 font st., *Montague Sámuel* és fia 2000 font st., *Bischoffsheim R. L.*, és *Sámuel Károly* egyenkint 1000 font st., *Seligmann* testvérek 500 font st., *Cohen L. Benjamin* és *Cohen L. Nathaniel* külön-külön 400—400 font st., *Cohen Alfred L.* 200 font st., *Adler E. M.*, *Emanuel Benas*, *Emanuel Levis*, *Joseph N. S.*, *Lucas Lionel* asszony egyenkint 100 font st. A chiefrabbi, dr. *Adler H.* szintén 50 font sterlinget juttatott a bizottság titkárához. Maguk az itt felsorolt összegek jóval felülmulják a negyed millió frtot, pedig még csak 16-an adakoztak. Megjegyezzük különben, hogy ez a mostani gyűjtés már a második, melyet ez évben Londonban a muszka üldözöttek javára megindítottak.

— **A szombathelyi izr. hitközség rab-biszékére** — mint nekünk írják — dr. *Hoffmann* Emít berlini munkatársunk az egyedüli jelölt. A dr. *Stier*, most berlini rabbi távozása folytán megürrült rabbiállásra már többen is pályáztak, azonban egyikük sem nyerte meg annyira a köztetszést, mint dr. *Hoffmann*, ki az újabb meghívás folytán elmúlt Jomkippurkor, valamint a most folyó ünnep első napjain is pompás szónoklatokat tartott.

— **Rendes egyetemi tanár.** Természetesen nem a budapesti egyetemről szól a nota, hanem a berniéről, ahová dr. *Stein* Lajos zürichi tanárt a bölcsészeti fakultásra rendes tanárrá hívták meg.

— **A brüsseli főrabbi állásra,** mely *Dreyfuss*nak, párisi nagyrabbivá történt megválasztatása folytán ürült meg, *Bloch* touloni, *Hermann* reimsi, és *Levy* verduni rabbik a jelöltek.

— **Két előkelő házasság.** Az egyik az olasz zsidóságot, a másik a francziákat érdeklő közelebről. Amott az örömapa *Luzatti*, az olasz pénzügyminiszter, itt gróf *Cammondo* Ábrahám. *Luzatti* az örömapasághoz leánya, *Ada* révén jutott, akit a paduai zsinagógában a minnap *Pontremoli di Vercelli* *Enrico*val *Lolli* *Ende* rabbi esketett össze. *Cammondo* Ábrahámnak pedig fia *Mózes* gróf szerezte meg az apósi méltóságot *Cohen* *Irén*nel mult pénteken a párisi zsinagógában kötött házassága alkalmával. Az esketést a *Rothschild* báró kisasszony és *Lambert* esküvőjére *Dávid* franczia zeneköltő által szer-

zett egyházi zene mellett Dreyfuss az új párisi főrabbi végezte. Nem érdektelen, hogy Luzatti leányának esküvője alkalmából az olasz király a menyasszonynak drága briliánsokkal és zaphirkövekkel kirakott karkötővel, di Rudini marquis kormányelnök pedig értékes ezüstszerzővel kedveskedett.

— **A hivatalos lapból:** Veszprémi Vilmos gym. tanárt a közokt. minister dr. Kardos Albert helyére, kit débreceeni főreáliskolai tanárrá léptettek elő, Szentesre tanárrá nevezte ki. — **Lederer Zsigm.**, szilágysomlyói j. aljegyzőt, dr. Lederer Mór tasnádi városi orvos fiát, az igazságügyminister a zsihi törvényszékhez jegyzővé nevezte ki. Utóbbi kinevezéssel egyidejűleg közli a hivatalos lap, hogy **Kilényi Hugó** kereskedelmi ministeri osztálytanácsost ő felsége kilényi előnévvel nemesi rangra emelte. Bár **Kilényi Hugó** nem már zsidó, reánk nézve is érdekes a kitüntetés amennyiben **Kilényi (Klein) Jakab**, az »Ing. Lloyd«-nak volt szerkesztője, ki ugy 48-ban, mint később is lelkes előharcosa volt a zsidók emancipációjának, — a kitüntetettnek atya volt.

— **Lord Tennyson az orosz zsidóüldözésekről.** Az angol kosorus költő a »Darkest Russia« szerkesztőjéhez a következő levelet intézte:

»Uram! Olvastam az ön lapjában és általában a sajtóban az oroszországi üldözésekről szóló tudósításokat és ha azok igazak, akkor csak annyit mondhatok, hogy Oroszország meggyalázta egyházát és népét. A csárral egyszer volt találkozásom. Barátságos, jólelkű embernek tetszett előttem. Alig hiszem, hogy teljes tudatában lenne annak: minő barbarizmust követnek el az ő szankeziójának lát-szata mellett. *Tennyson s k.*«

— **Párisban új zsinagóga** nyílt meg közvetlenül az ünnepek előtt az Avenue de Malakoffon. A tóra ezen szentélye a *Todesco* testvérek párisi műkereskedő cég ajándékát képezi. Az ajándékozók az Avenue du bois du Bologne környékbeli, a központi zsinagógáktól messze eső szegényebb zsidóknak a csinos kis zsinagógával ré; érzelt vallásos szükségletét elégitették ki.

— **«Tél és Tavasz»** ezimen a mult szombaton eredeti operettet adtak népszínházunkban, melynek dallammal teli zenéjét *Rosenzweig V.* és *Rosenzweig A.* irtak. Az átlagos sikert az egész sajtó konstataffa, a közönség azonban alig tud betelni a sok fülbemázó muzsikával, mely közé, a második felvonás megnyitó karában, zsidó motívumok is keveredtek.

— **Graetz tanár helyébe** — ugy hirlük — hogy dr. *Braun M.* plesseni (Németország) rabbit fogják meghívni a boroszlói seminárium történelmi tan-zékére.

— **Boroszlói rabbivá** dr. *Joel* helyébe dr. *Guttmann*, hesseni tartományi rabbit választották meg.

— **Kitüntetés** *Rosenberg G.* karlsruhei bankárt a nagyherceg a zähringi oroszánrend I. osztályu lovagkeresztjével tüntette ki.

— **Üdvözlő felirat a királynak.** A sziráki izr. hitközség — mint nekünk írják — ő felségének a

rosenthali merénvlet elől való szerencsés megmenekülése alkalmából a Kol Nidre estén rendezett istentiszteleten kívül, üdvözlő feliratban is kifejezést adott örömének. A *Krausz Mór* hitk. jegyző által szerkesztett feliratot *Szögyény Marich László* utján juttatták ő felsége színe elé.

— **Uj jesiva M. m. Frankfurban.** A frankfurti »Israelitische Religionsgemeinde« dr. *Breuer* Salamon rabbija elnöklété alatt a m. hó 30-án elhatározta, hogy jesivat nyit, miután a vonatkozó kormányengedély leérkezett. Az intézet az ünnepek után nyomban megnyílik és vezetője dr. *Breuer* lesz, kit a frankfurtiak a pápai hitközségtől anektáltak el.

— **Elvi jelentőségű határozat.** A birodalom Lajtántuli részében sem okozott valami nagy lelki-furdalást, ha a kiskoru zsidó egyént természetes vagy törvényes gyámja beleegyezése nélkül kitérítették hitéből. Az alsóbb bíróságok az e fajta vétseget egész egyszerűen nem szokták büntetéssel sújtandónak találni. Annál nagyobb meglepetést kelt most az a tény, hogy f. hó 13-án a bécsi legfelsőbb ítélőszék *Constantinovich Marian* munkásfelügyelőt, ki *Binstock Anna* zydaczovi 17 éves zsidó leányt megszöktette, és a katolikus hitre való kitérésre rávette, két heli, bőjttel súlyosított börtönre ítélte. Az alsóbb bíróságok »laisez fait« eljárása ezen esetből is kitűnik, amennyiben *Constantinovichot* mind a két előző forum felmentette. A legfelsőbb bíróság avval indokolja ítéletét, hogy a csábító és szöktető a leányt elvonta szülei védelmi köréből és megsértette akarataikat és jogaikat.

— **Orosz menekülők Konstantinápolyban.** A »Pol. Corr.« írja: A *Hirsch* báró féle társulat nagyszámu Oroszországból kiüldözött zsidó családot terel Konstantinápoly felé, hogy további sorsukat itt várják be. Az érkezőket ideiglenesen a Galata és más városnegyedek sűrűn lakó, szegényesen meghuzódó zsidóknál helyezik el és pénzzel látják el. Közülük az erősek és izmosak a *Hirsch* báró által tervbe veit országok gyarmataiba szánvák. De mi lesz sorsa a betegeknek és gyengéknek? A segélyre leginkább ezek szorulnak. Törökországban a hatóságok nem esnek majd terhükre, mert a vallási türelem schol sem oly nagy mint a sultán birodalmában. Másrészről azonban a visszamaradó orosz kivándorlóknak éppen Konstantinápolyban lesz a legnehézebb a mindennapi kenyér megszerzése, bármily szükecskén is. A konstantinápolyi dohánygyárat kivéve, ahol száz meg száz zsidó leány dolgozik, a zsidók ép-penséggel nem kaphatnak gyári munkát, és ennél fogva a kiskereskedésre (hallal, baromfival stb.) utalvák, mely a helybeli zsidóságnak is alig nyújt szük keresetet. Mind-ezeknél fogva ugy tetszik a dolog, hogy az itt rekedő zsidókat nem fogják ugyan kiüzni soha, de szükségnek és nyomornak lesznek kitéve. A konstantinápolyi zsidónegyed, melynek lakói irtózatosszegenységben és tudatlanságban élnek, ennek következtében még szomorubb viszonyokra nyujthatnak kilátást, mint aminőben élnek. A konstantinápolyi chachambasi (főrabbi), majdnem korlátlan

ura az itteni zsidó községnek, rászolgált arra a jogos és súlyos szemrehányásra, hogy nem csak mit sem tesz ezen szegény népművelődése és fejlődése érdekében, hanem babonás(?) voltuk és szellemisötétségük megtartását segíti elő, ami annál elidegenítőbb, mert egyszer maga a sultán adott ama óhajának kifejezést, hogy zsidó alattvalói kiképezésére nagyobb gondot kellene fordítani. Ez esetben szívesen fogná őket államszolgálatra is alkalmazni, mert jó hivatalnokok. »P. L.«

— **A berlini lindenstrassei új zsinagóga** építkezési költségei összesen kerek 820,000 márkára rugtak, mely összegből a belső berendezés egymaga 115,000 márkát vett igénybe.

— **Orosz zsidók sorsa.** A varsói főkormányzó — a Pol. Corr. jelentése szerint — a zsidók kivándorlását megkönnyítendő, úgy intézkedett, hogy az illetékes közegek a kivándorlási utleveleket a törvényelőírta óvadékösszeg adása nélkül szolgáltassák ki. — A »Times« magántáviratban arról értesül, hogy Tsernigovo tartományában ismét kínos természetű zsidó-üldözések vannak napirenden. A határőrségnek a csendzavarás elnyomása végett közbe kellett lépnie.

— **Az orosz rendőrség eljárására** érdekes világot vet a következő eset. A zsidó kézműveseknek tudvalevőleg csak a saját készítményeik eladását enged meg a törvény. Beállít a minap egy rendőrségi hivatalnok egy zsidó szabóhoz, hogy munkáját revideálja s ráfőrd: Hát ezt mind magad készítetted? — Természetesen — felel az iparos. — Csak nem akarod talán elhítni velem, hogy a gombok is a te kezéd alól kerültek ki? — Hát ezt nem is tudta! a szorongatott szabó elhítni s kénytelen lett volna iparengedélyét visszaszolgáltatni, ha a törvény hű őrét — 3 rubel más törvényt magyarázatra nem indítja.

— **A Manche-féle érdemrendpör,** melynek letárgyalása Németország közvéleményét a napokban igen élénken foglalkoztatta, Ahlwardtra, a hirhedt antisemita rectorra igen furesa világot vetett. Az antisemitizmusnak ez az oszlopa szintén érdekelve volt a pörben, s az érdemrend kieszközléseért minden ariai büszkesége daczára 2000 márka »honorariumot« fogadott el egy zsidó agenstől, akit aztán később persze nem késelt mint denuncians és a közerkölesiség őre az ő rendszere szerint röpiratokban meghurczolni. A zsidó agenset elítélték, írja a »Berl. Tagblatt«, de Ahlwardt az ifjuság nevelője zsebében a jól megkeresett 2000 márkával még ma is adja az antisemita Catot.

— **Az ellentáborból.** Seitz E elberfeldi szabót, az ottani antisemiták főmotorját és vezetőjét a tartományi törvényszék büntető osztálya bülsen kezelés miatt négybeti fogházra ítélte. Seitz ur nem tett egyebet, csak egy K. nevű özvegyasszonynak pénzét, melyet beszolgáltatni tartozott volna, a saját czéljaira használta el.

— **Zsidó betegápolónők.** A londoni »Board of Guardians for the Jewish Poor«, a legkiválóbb és legjelentékenyebb szegényegylet, melynek minden törekvése odairányul, hogy a mások segélyére szorulóknban ébren tartsa az önbecsérzetet. Az egylet munkatermeket tart fenn, hol a szegényebb osztály gyermekeit addig taníttatja kézműiparral, míg képesek a maguk s esetleg családjuk sorsáról is gondoskodni. A Board női választmányának elnöke *Lukas* asszony legközelebb új keresetforrásra hívta fel az egylet figyelmét s ez nem egyéb, mint ama régen érzett szükség, hogy a zsidó kórházak, valamint egyesek is híjján vannak a zsidó betegápolónőknek. Eme körülmény folytán a londoni egylet most tanfolyamot nyit zsidó betegápolónők számára, kik elméleti és gyakorlati kiképzésben részesülnek, úgy hogy a zsidókórházakban, mint a magánházakban is tisztességes kenyérkeresethez juthatnak.

Ifjabb Nagel Ottó könyvkereskedésében Budapestén; (Museum körut a Nemzeti színházban) megjelent és kapható:

Általános engedélyezve a m. kir. közokt. Ministerium 17358 88 számú rendeletével.

Barna J. Rendszeres német nyelvtan és olvasókönyv a közepkereskedelmi iskolák és kereskedelmi akadémiák számára ára frt. 1.20

Kugler J. Irályképző. Alsófoku ipariskolák számára I. rész ára —.50. II rész ára —.50 kr.

E jeles tankönyv a nm. m. k. vallás- és közoktatásügyi Ministerium 444-12 sz. rendeleteivel általános engedélyeztetett.

Ruttkai Sándor. Egészségi erkölcsi és illemszabályok. IV. kiadás ára 6.—

E könyvecske a nm. m. k. közoktatásügyi ministerium 12052-88 és a fővárosi tanácsnak 17696-87 sz. rendeletével az ország és főváros összes növendékeinek megvételre ajánlva.

A tisztelt igazgatóságoknak és hittanító uraknak, kik ezen könyveket iskolákban tankönyvül használni óhajtják, szívesen küld a kiadó kívánatra ingyen tisztelet példányokat.

Fogorvos BARNÁ Budapest, IV. kerület váczi-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

Univ. Med. Dr. **RENNER**
vizgyógyintézete

Budapest, VII., Valero-utcza 4. sz.

Az intézet, (mely az 1872-iki év óta) fennáll, a Hidrotherapia minden modern eszközeivel van ellátva. Ugyanott a természetszerű kezelés mellett sikerrel gyógyíthatók:

1. **A különféle hátgerinez és ideg-bajok, Hysteria, Hypochondria, Melancholia, álmatlanság, fejfájás stb.**

2. Szédülés, vértorlódás, vérszegénység, hószám-zavarok, **nemi bajok** és **általános gyengeségek**, midőn ezek minden egyéb szer hatásával daczolnak.

3. Gyomorbélhurut, székrekedés, a belek renyhesége, puffadtsága, hasbeli pangása stb.

4. Rheumás bajok.

Télen igen czélszerű berendezés.

Árak mérsékeltek. Prospectus kívánatra.

Benlakók és bejárók felvétetnek.

☞ TELEFON 1049. ☞ 24-3

EGYESÜLT KEZTYÜGYÁR
FEHÉR és HENDL

Budapest, Andrassy-ut 30. szám.

10-6

Fiók üzletek:

Andrassy-ut 11. és 37. sz.
Koronahérezeg utca 5. szám.

Ajánlják dúsan felszerelt raktárukat és a legjobb minőségű acél és rugantyu sérvkötőket, továbbá hassérvkötők rugantyu-harisnya, irigateur, suspensor szarvasbőr párna, nadrág és takarókban. Sérvkötők acél rugóval 2 frttól 6 frtig. — Nagy raktár a legfinomabb francia és amerikai különlegességekben úgy mint rugantyu és halhólyagban 2 frt, 4 frt és 6 frt tucatonként. Megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek

☞ **BUTOR** ☞

részletfizetésekre

Ehrentren és Fuchs testvéreknél kapható

Andrassy-ut 41. sz.

5-3

Minden
VÉGELADÁST

felülmul olcsóságban

saját gyártmányunk.

Árjegyzéke:

1 drb	creton paplan	—	—	—	—	1.70
1	» vörös nouge paplan	—	—	—	—	2.—
1	» satin cachemir paplan	—	—	—	—	3.40
1	» atlasz cachemir paplan	—	—	—	—	4.50
1	» atlasz paplan	—	—	—	—	8.50
1	» tengerifű matracz	—	—	—	—	3.50
1	» tengerifű matracz 3 részben	—	—	—	—	4.50
1	» lószőr matracz	—	—	—	—	10.—
1	» lószőr matracz 3 részben	—	—	—	—	14.—
1	» ruganyos ágybetét	—	—	—	—	10.—
1	» ruganyos matracz	—	—	—	—	14.—
1	» szalmazsák	—	—	—	—	2.—
1	» ablak tunisz-függöny	—	—	—	—	2.80
1	» asztal, 2 ágyterítő ripsz	—	—	—	—	3.60
1	» asztal- 2 ágyterítő bouret	—	—	—	—	7.—
1	» asztal- 2 » » prima	—	—	—	—	9.50

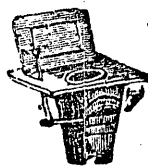
Szőnyegeket dus választékban, méterje 24 krtól feljebb

GICHNER SIMON FIA

paplan és matracz-gyárosok

Budapesten, VII, Erzsébet-körut 22. sz.

Kereskedők előnyben részesülnek.

Legújabb szabadalmazott

CLOSETT-ÜLŐK

önműködő záróval, emailirozott, öntött vasból való csészével, megakadályozzák a **légvonatot** és **ártalmas kigőzölgéseket**, melyek által a betegségek leginkább bekövetkeznek. — Ára darabonként fényezett ülődeszkával 10 frt, fényezettlen 9 frt. — Szétküldés utánvétellel. — Sok ezer már sikeresen van használatban

WOLFSONA

budapesti vasbutorgyáros raktárából

(Dorottya-utca 2. sz.)

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát
(Váci-körut 14, szemben az Andrassy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hírneve.

☞ Szombaton és ünnepeken zárva. ☞